„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.

За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 нов. сваки пут.
За „Приопшено“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ.“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 118. У НОВОМ САДУ У УТОРАК 3. АВГУСТА 1899. ГОДИНА XXXIV.

Драјфус.

Са Драјфусове парнице пада све нешма копрена. Генерал Мерсије, бивши војени министар Француске, изјавио је пред војеним судом у Рену, да су у један мах стигли били из Немачке и Енглеске 30—35 милијуна франака, да се купи штампа и створи јавно мишљење у корист Драјфусову. Изјавио је такве ствари, које су изазвале најјаче изненађење. Прво суђење Драјфусу било је тајно, јер је Немачка претила ратом ако и њу увуку у Драјфусову ствар. А било је немогуће судити Драјфусу, а не говорити о Немачкој.

Генерал Мерсије, као сведок у парници Драјфусовој, изнео је такве ствари против немачке дипломације, па и против самог владара Немачке, Вилхелма, да ти његови искази могу да буду опасни по европски мир.

И ко зна, до чега ће све доћи у току Драјфусове парнице? Сад је постало јасно и то, шта је радио француски министар спољних послова у Русији. Француској је данас потребније но игда, да зна насигурно, докле може рачунати на Русију.

* * *

Прошле суботе преслушани су као сведоци у Драјфусовој парници: бивши председник републике Казимир Прије и бивши министар војени Мерсије. Они су били у тим високим положајима онда, кад је Драјфусова ствар искрсла на дневни ред.

И један и други терете Драјфуса. Али је у оно време било међу њима неспоразума, Казимир Прије дао је због тих неспоразума оставку и данас су противници. Међу њима је дошло на расправи до судара, и тај ће се судар продужити.

Казимир Прије, при своме преслушању одбио је ону лаж, као да је он Драјфусу ил ма коме од његових ма шта обећао. То је било у новинама, у виду неких писама Драјфусових и он неће ићи из суднице док се то не рашчисти.

Драјфус изјављује, да он та писма није писао, а председник суда обриче, да ће та писма истраживати.

Казимир Прије изјављује даље ово: Говорило се, да сам ја поднео оставку на председништву републике, да дадем Немачкој задовољење. То није истина! Француска је господар свога рада и својих одлука. Ја не могу да изнесем још све узроке, али један од узрока био је тај, што ме тадањи министар спољних послова (Ханто) није тачно обавештавао о свима спољним приликама.

Бивши министар војени Мерсије доказује Драјфусову кривицу. Он тврди, да Казимир Прије није казао све. Године 1894. искао је немачки заступник задовољење, што се у Француској доводи Немачка у свезу с Драјфусовом ствари. Казимир Прије није казао, да смо ми чланови владе и он од 8 сати у вече до 1 сата по поноћи, онога кобног дана чекали, да видимо, шта ће Немачка одговорити на наш предлог. Одговор немачког цара грофу Минстеру требао је да донесе мир или рат. (Казимир Прије врти главом).

Генерал Мерсије: Немачки посланик гроф Минстер изјавио је оног дана по подне, да има налог, да оде из Француске ако му се не испуни жеља. Тек је сутра дан изјавио, да пристаје на врло благу изјаву.

Но дали смо ми требали, да одбијемо такву изјаву? Или да јавним суђењем заоштримо ствар? Ми смо у оно време (1894.) били почели да стварамо нове планове за мобилизацију, а Немачка је била већ почела да гради нове топове, са брзом паљбом, и напредовала је у том послу, дочим сам ја тек добио од сабора новаца, да чиним покушаје с таквим топовима. Ми смо били неспремни. А и политичко стање беше мутно. Руски цар Александар је био умро, а цар Никола и ако беше добро расположен према нами, ипак нисмо знали, хоће ли бити вољан, да потврди војени савез између нас и Русије, који је савез склопио његов претходник. Ми нисмо знали, хоће ли Русија с нами марширати.

Кад је генерал Мерсије говорио о шпијунирању Немачке рече: „Морам нам изјавити, да се немачки цар сам, лично, бави са шпијунским пословима (аферама) и да шефови шпијунских средишта: из Париза, Штрасбурга, Брисела, у свима важнијим пословима дописују управо с царем. То се види и из сведоџбе Милера, који је на столу немачког цара видео један акт, на коме беше написано на крају плавом оловком: капетан Драјфус је ухапшен.

Међу заступницима страних сила је ова изјава учинила ужасно узбуђење. А Казимир Прије, који је више пута вртео главом, док је његов противник говорио узвикну: Ја тражим г. председниче, да ме поново преслушате и суочите с генералом Мерсијеом

Као што се види, ствар ће се продужити и нико не може да јој догледа краја.

Што се тиче Драјфуса, изјавио је Мерсије, да је он још увек уверен, да је Драјфус крив, што ће доказати сведоци. Бордеро ако и није писао Драјфус, он је дао податке. Бадана хоће да представе Естерхазија као кривца, кад Естерхази није могао имати она дата у рукама, која се тамо наводе. На крају је Мерсије рекао, да је он проучавањем аката сад још више уверен, но пре, да је Драјфус крив.

Драјфус је на ово скакао, стискивао песнице, те изгледаше као да хоће да нападне Мерсијеа. А при том је викао: — Докажите, докажите!

Судска седница прекинута је у највећем узбуђењу. У понедељак ће поново бити испитивани Мерсије и Казимир Прије, ал та њихова борба неће се тицати Драјфуса, но далеко важнијих ствари . . . Она ће међу осталим показати, шта је међу њима и шта је то труло у Француској.

Братимљење Румуна и Мађара у Араду.

Можемо искрено казати, да нас је прилично изненадила вест, о засебном братимљењу Румуна и Мађара у Араду, приликом свечане инсталације арадског румунско-православног епископа Јосифа Голдиша.

Ту је Стеван Тиса, син „генерала“ Коломана Тисе, наздравио румунском народу, наглашујући потребу зближења румунске и мађарске расе, које имају заједничку борбу против словенских народа.

Важност овоме засебном „братимљењу“, дала је свакако здравица епископа карансебешког Попеја, који је у румунском народу вазда био представник оне чисто народносне политике, које се придржава језгро овопределног румунског народа, а која је политика у једно коло привела све угарске народности.

Епископ Попеја није до душе у своме одговору невао мађарској раси панегирик и био је доста резервисан, али је ипак пропустио истаћи: да се правилно и природно решење народносног питања у Угарској може постићи једино политиком, која би задовољила све угарске народности подједнако, јер само у задовољству свих грађана угарских, може се тражити и наћи гаранција за сталан напредак.

Жао нам је, што је епископ Попеја испустио из вида ту политику, но пошто смо пратили писање најугледнијих независних листова румунских, уверили смо се, да је мађарско румунско братимљење у Араду то исто код Румуна, што је код нас ашиковање и шуровање Ђурковићеног „српског клуба“ са свима мађарским „владама“ т. ј. да је инсценирано од људи истога политичког правца, којем су код нас представници Ђурковић и чика Стева.

Да се види, како се у родољубивим румунским круговима о арадском „братимљењу“ мисли, доносимо из 163. бр. сибињске »Tribune‘ превод чланка под насловом „Политичко грљење.“

„Трибуна“ пише: „Тешка је садашња ситуација нашега народа, а имали смо и тежих. Али ситуације са тако вратоломним променама, самосвојним појавама и монструозностима, тешко ће когод наћи у политичкој прошлости нашега народа. Ми смо данас учесници праве траги-комедије, чији се зачетници упињу, како би доказали, да је од узвишеног до смешног само један корак.

Ми нисмо песимисте и не оплакујемо судбину нашега народа због тога, јер је дошао у такав положај, да мора у својем политичном животу да гледа тако жалосне сцене, које су приредили политички глумци у Араду, „јер оно што су ти пол. глумци одиграли, не може се сматрати политичким актом румунскога народа, који са арадским представљачима нема никакве узајамности.“

Из тога се дакле види, како се о арадском догађају суди у румунским народњачким круговима, те ми с тога после таквога разјашњења од стране оних родољубивих листова, од којих је мисао за кооперативан рад свих угарских народности у новије доба и потекла, неможемо сматрати арадско засебно „братимљење“ за израз жеље и воље румунског народа, према томе морамо имати дубоко уверење, да се румунски народ у политици народносној неће одвојити од осталих народности угарских и да ће се удруженим силама борити за уставно и законито оживотворење права свих угарских народности.

Наша пак заједничка народносна политика је колико оправдана, толико и изве-

ПОДЛИСТАК

ЦЕТИЊСКА СВАДБА.

III.

Цетиње је данас препуно овакових јунака. Ево баш сада ујаха у град четири стотине Пивљана, на бесним хатовима. А већ је четврт сахата како их гледамо где слазе низ кршевити друм. Сунчева светлост ударила на њихове токе па не да гледати, те ти изгледа као да слазе с гора ватрени људи. На челу ове коњице јаше барјактар, а под барјаком је Лазар Сочица, Пивска војвода Поклопио га барјак, а он под њиме поиграо свога хата, па колачве лети са одабраним племеницима пред двор. Пива их шаље у сватове наследнику.

Можда ни један призор није на мене толико утицао као овај, кад витешкога војводу дочека пред двором војена музика са песмом: »Онамо 'намо, за брда она!« Коњица се још честито није ни построила кад се појави господар и узвикну:

»Добро ми дошли орлови моји!«

— Боље те нашли Господару! — Загрме из четири стотине грла, а небројено: »ура!« од искупљена народа преламало је ваздух, докле је Господар приступао застави да је целује, а затим пришао Сочици па и њега у чело пољубио.

Посматрам Сочицу и његове Пивљане, а пред очи ми промичу они ратови, где је Сочица притврдио своје војводство. Господе, колико ли овај носи ожиљака на своме телу! Та још му није било ни пуних 20 год. а већ је на једноме мегдану задобио 14 засечака јатаганск х.

Сочица је био момак у Смаил аге Ченгића, и Смаил га је волео као рођена сина. На имању агипом радило је свакада по 200 аргатника Арнаута. Сочица их је надгледао. Једнога дана, кад је Смаил ага плаћао раднике, некоме Арнаутину учини се нешто неправо те потегне из пушке на Смаила. Смаил би погинуо да не прискочи Сочица, дохвати Арнаутина за руку те пушка плану у ветар. Кад Арнаутин виде да је промашило, нагне бегати а Сочица за њим. Кад су тако далеко поизмакли стане Арнаут, извади јатаган, а то исто и Сочица, па ударе један па другога. Борили су се врло дуго. Арнаут је засекао Сочицу на 14 места, али му Сочица уграби главу и донесе пред Ченгића. За ово га је поштење Ченгић ага дивно наградио. Поклонио му је велики спахилук, те се од онда Сочица броји у најбогатије Црногорце. И то је први мегдан Пивскога лафа; колико је затим однео мегдана у устанцима, о томе историја ових догађаја говори.

Још не одвајам очију са витешке коњице и њезина војводе, а одонуда ено војводе Марка Миљанова. Као сребро бели брци пали по плећима, и он корача тихо, улази у кућу господареву да му честита весеље.

Што српски гуслар прича о његовим делима то је још ништа, Марко је српски јунак а гуслар је Србин, па зар хоће и да окити свога јунака и више него ли је заслужио; али зађите у Арнаутлук и почујте како пева о њему Арнаутска и Турска песма. Мрзе га а диве му се, раде му о глави а поштују га и цене као јунака коме није лако дохакати. До скора су арнаутке и буле успављивале своју децу, плашећи их именом Марка Миљанова.

О његовом ратовању и дивној стратешкој вештини познато је свакоме, који је пратио историју последњега ратовања, али вам није познато да се Марково хајдуковање започиње још кад није имао ни пуних 14 год. Тада је први пут остварио своју жељу да убије Турчина, а колико их је од то доба побио ко би то побројао. Марко их бар не броји, а у опште он никад нити воле да прича о себи ни ти воле да слуша када га ко у очи хвали.

Колико је страха задавао Турцима нека овај догађај покаже. Зарече се у Подгорици један бег, да ће убити Марка. Неко докаже ово Марку, те овај једнога дана појаше хата и сам без и једнога друга уђе у сред Подгорице. Пролазио је кроз улице и ни један Турчин не имаде срца да му стане на пут. Кад је дошао пред бегову кулу викне бега по имену, али место бега изађе његова жена.

— Је си ли ти бегова?

— Јесам, што ћеш?

— А где је бег?

— Није дома! — Одговори Туркиња.

— Поздрави га — викну Марко — и кажи му, да је долазио Марко Миљанов, да га бег посече, као што се хвалио међу Турцима.

Окрете хата и врати се истим путем низ чаршију.

Најљући Турски крвник прошао је кроз сред Турака, али ни један од њих не смеде ни зуба помолити. Тек када је уграбио поље, освестише се Турци од прве забуне и полетеше за витезом; али сад беше све доцкан.

Онај бег, што се међу Турцима зарече, да ће убити Марка налазио се тада у својој кули, али је држао за паметније да пред Марка испрати своју жену и да га превари како није дома. —

И тако, када бих по реду описивао свакога Црногорца, који иоле имаде заслуга у овим кршевима, не би било краја ни конца овоме писму; морао бих изређати више од половине Црне Горе и замерити се оној другој поли, која није ништа лошија од прве.

Немам ли право, дакле, када кажем, да се у овоме необичноме оквиру од сурих кршева таласа жива спопеја оних народних умотворина, којима имамо да захвалимо, што се не изгубисмо у мору патња и невоља.

Гледам живе људе а слушам о њиховим делима, па ми се чини, е је сваки од њих по једна народна песма, е се из звука гусала овога часа оприличише витези из великога покосовскога епа, да поведу сватовско коло, да зачине весеље староме господару са чијег каменога престола, не слази велики дух Словенске мисли. . .

То су сватови!

дива, јер тежи само за тим: да се свима народностима осигура културна и политичка егзистенција.

— ц —

Шта је помогао Миланов атентат?

У нашој новој историји, Милан Обреновић играо је једнако улогу некога Чезара Борџија. Његове несавесне испаде, његова крвопролића и његов распуштен морални живот, покушавали су да оправдавају његови трабанти и његове пришипетље увек са његовом духовитошћу, његовим esprit-ом, неком његовом необичном владалачком интелигенцијом и његовим необично финим маниром у друштву. Као што га данас оне бедне и обездушене депутације, називају онако бестидно „Оцем отаџбине,“ не стидећи се јавно пузити пред тираном и „убијцом отаџбине,“ тако су исто умели некад и многи његови политички противници, да му толерантно приписују интелигенцију и беспримерну владалачку духовитост. Макијавели је у грозном и поквареном Чезару Борџији виђао једини символ уједињене Италије; у млако доба у коме је живио тај муж, само је у овом дивљем сину поквареног папе Александра IV. и брату његове сестре и жене Лукреције, налазио енергије и духа, да се стави на чело борбе за јединство. Милан је био јамачно једини тиран (и морално једнак Чезару), чија су се недела оправдавала његовом духовитошћу послије Борџија, ма да се не да сравнити с њима: онамо не беше бар компромитован патриотизам, док је Милан и речју и делом засведочавао свагда, да Србију мрзи и да јој његова мржња хоће да дође главе.

Но да је довољно засведочио данас, да нема ни духа ни интелигенције, ни владалачког ни човечног манира, то је јасно и очигледно пред целим светом. Последња недела показала су га у потпуној његовој ругоби, и лажни нимбус духовитости и генија, којег му поставише над главом његови измећари, данас је потпуно пао и он се јавља пред целом Европом као владарска ругоба, као тиран и са духом оноликим, колико га имају и обични препредени грешници.

Јер његова крвава експериментација ових дана, открили су потпуно пустош и његовог срца и његовог — духа. Колико у оним покушајима видите обести и пакости, толико исто видите нервозе, манитости и глупости. Један атентат на себе сама, и то онде, где му је у рукама и војска и држава и толико чиновника, који пузе пред њим најбестидније, — коме је, дакле, у рукама, можемо рећи, све (осим народа), није у стању био да то изведе тако а да истог дана, истог часа, сва Србија, цела Европа, и цео свет не увиди, да је то дело његово, само његово и ничије више. Да је то пак доказано оним сталним и непрекидним гласом целе светске штампе, о томе већ нема спора; а да је ту открио свој геније, свој esprit, ни о том нема сумње. Ако се не би могло рећи да је својег ђенија расуо толико, колико и крвавог зноја народног за зеленим столовима и по разним серкловима, онда га одиста није никад ни имао! Поглед на целу његову владалачку прошлост, могао би само да ову жалосну тврдњу јаче утврди. — За терор и зулум, којег је одувек чинио, ту није сад потребно ништа друго, него сила његовог сина; за зулум и терор треба само онолико духа, колико га је имао и Аганлија и Кучук-Алија, Мула-Јусуф, Фочић Мехмед-ага, оне четири дахије, са којима се може још једино да забележи напоредо на листовима наше мученичке прошлости име Милана Обреновића IV.

Сви владаоци европски, који беху тирани, не беху само тирани, него имађаху и нешто друго, нешто више с чега се одржаваху. Зар Милан да се упореди и са једним Стамбуловим, који имађаше духа и сјајна успеха у спољној политици, па ма колико био тиран и братоубијца!? Не и никад. Поређивати га пак и са једним Чезаром Борџијом, било би већ толико исто грешно и неприлично, колико и поређивати га са Ханибалом и Наполеоном.

*

Атентат је сад већ бацио Србију далеко унатраг. Помисао на то леди нам срце. Неколико дана онаког стања, баца једну земљу за неколико деценија у назадак. Као болеснику послије најтеже болести, треба јој после много времена и блага док се опорави. Стање Србије данас много је теже, ужасније, судбоносније, горе по њу и њен културни и економски ток, него један рат. Боравак Миланов у Србији значи дакле пропаст Србије; његова политика попизила би незаштићене и немоћне да пузе, читаве гомиле зависних да му служе, — она би дакле растровала народ, убила му образ и понос, покварила га онде где је најчистији и најсветлији. Народ би се васпитао у најгорем правцу; узалуд би биле доцније све школе да исправе генерације са пута, на којем пропадоше многи историјски народ, натерани тамо од тирана!..

А у тој само жалосној прилици, само у томе успева онај гнусни, онај одвратни Миланов „атентат“.

У свему другом пак успео је противно.

Да видимо:

Успео је, да је Русија показала сад отворено љубав према Србији као народу, што су нам противници толико сумњичили. У том је сложна Русија као влада, Русија као народ, Русија као штампа. То се доказује тиме, што Русија није честитала срећно спасење од „атентата“ краљевог оца. Једно тиме а друго: одликовање Грујића и држање самог цара Николе у тој ствари. — Као цела европска штампа, тако је и сва руска показала најотворенije, где лежи несрећа Србије према којој се, као народу, и овом приликом излише најлепша признања. Не у Србији и њеном неспособношћу за културу и уставност, као што то до сад чивутска штампа тврђаше, него у Милану и његовима. А то нам је признање драгоцено

То је за Народ Српски уопће учинио „атентат“, а за радикалну странку?

Шта је учинио за радикалну странку?

Учинио је то, да је, и поред њених најтежих јада, успела тиме да јој је цела европска штампа признала име народ! Учинио јој је то, да је њено родољубље, њена тактичност призната најсвечанијим начином и онда, кад се узурпатор престола баца на њу блатом и оловом!..

А то је успио Миланов атентат да отворено докаже!

За српски народ, радикалну странку посебице, учинио је, како видесмо, атентат, и поред свег нашег јада, ипак више него по самог његовог родитеља Милана.

Ако у овако жалосним приликама може бити какве утехе, то би била ова.

Јон.

О атентату против раскраља Милана.

Министарска криза у Србији. Београдски власници свакојако претрпавају прави узрок кризе. Прво су јавили, да ствар није политичка, већ су министар унутарњих послова и министар народне привреде — болесни. За тим, да су дали одавна оставке, одмах после атентата, но то је питање тек сад решено. А у ствари не стоји ни једно ни друго. Истина је, да је влада одмах после атентата поднела оставку. То је нарочито учинио др. Владан и није ни хтео да се враћа у Србију, док му се не нађе замена. Но то је питање решено тако, да цела влада има остати, док не прође суђење преког суда.

Међутим ова нова криза не стоји у свези с оном првом. Избили су други узроци и сасвим нове несугласице. Неки од оних, који су били већ пристали да остану на својим местима, док се не реши суђење, поново су поднели оставке пре тога времена. Главни је узрок свакојако онај, што га наведосмо у прошлом броју „Заставе“. Појединости нису још тачно познате.

*

Шта се спрема? Пишу нам из Београда: Двор је отишао у Ниш, а с њим и већи део министара. Ова солидба, у овом времену, није без великог узрока. Какав је то узрок, не зна се. Но министарска криза стоји с тим у свези. И толико вам могу јавити из поузданих извора, да се спремају врло ружни догађаји. Раскраљ Милан одвукао је двор силом у Ниш. За то време треба да се изврши један од његових планова, који ће изненадити свет. Министарству је донекле позната била цела ствар, те отуда криза... Права истина избиће и сувише брзо на јавност.

*

Изјава др. Садомског. Из Београда протурише у свет брзојаве, како причан а др. Садомског нису истинита. Јер у главној полицији и нема подземних соба. Наш београдски дописник пише нам, да их у истини има, о чему се може свако уверити. Ствар је баш у томе, што се те подземне собе не виде. Оне су тек у другој авлији полиције испод земље, авлије. Прозори тих рупа воде у ходник. Они су веома мали, изнад врата, а имају не стакло, по дрвени поклопац, Кад се тај дрвени прозорчић затвори, не улази ни зрачак светлости. — Таких мрачних ћелија има у свима затворима и полицијама свију држава. Али оне нису због тог, да се спочетка затварају људи у њих, но се тамо на кратко време затварају они, који што скриве у затвору и с којима се никако не може владати

Разлика је само та, што мрачне ћелије у београдској полицији нису доста високе, а после, што у њима сад нема чабра за нужду, но се на земљи врши гад, а нечисте се. То тако није било увек. И изгледа чисто, да су и те ћелије биле унапред спремљене и окужене, нарочито за овај случај. Ко је спремао атентат, могао је спремити и то

*

Teuilles volautes sur L' atentat de Belgrade dédiées à la Presse européume per un graupe de radicaux. N-r. 2.

Други број ових листића о атентату у Београду констатује пре свега, да је Милан побеђен. Миланови листови данас отворено признају, да у ствари атентата није нико умешан до Николић и Кнежевић, а осталим заточеницима морају да измишљају друге кривице.

*

О признању Николићеву доноси лист ово: Гђа Николић, која овог часа долази од свога мужа, изјављује, да њен муж ништа није признао и протестује против тог подметања. Други дописник јавља о истој ствари ово: Кад су пуковника Николића суочили с Кнежевићем, рекао је пуковник ово: „Ја сам стари војник и поштен човек. Да ми је било стало, да се разрачунам с краљем Миланом Обреновићем ја би то био учинио сам. То се противи моме карактеру и нечасно би било за официра, као што сам ја, да се служи с наким човеком, као што је Кнежевић. Осудите ме, прокуните ме, стрељајте ме, само немојте моје поштено и родољубиво име да доводите у свезу с таким човеком.“ Дописник завршује: „Ако је истина, да ће расправа бити јавна, сваки ће се уверити да је Николић симпатична личност, да има одабрате манире, да је искрен и неспособан онога дела, којим га беде. О Кнежевићеву бављењу у Румунији тврди тај лист, да се он тамо састајао са Пером Тодоровићем и Сремцом и да је био уписан под именом Милан Петровић, што ће се у идућем броју и доказати.

*

Лажни сведоци. Турн-Северин 30. јула 1899. год. Боја Жарковић, сремски начелник из Кладова (Србије) свакодневно прелази овамо у Турн-Северин (Румунију) и тражи лажне сведоке, који ће сведочити што им он буде наредио. За добру награду нашао је овде четворицу и то: Николу Н. кафеџију цинцарина, Драгомира Митровића, скитницу, Воју Аврамовића, помоћника кројачког и Настаса Павловића, на зови берберина. Ови су на позив капетанов ишли у Кладово, и он их је као тобож неке сведоке у присуству два грађанина саслушавао. Њихово удешено саслушање је послао преком суду у Београд. Шта је све у том лажном „исказу сведока“ написано, нисам могао дознати, но докучио сам само толико, да се односи на Кнежевићев атентат и поапшене прваке радикалне странке. Интересантно је, хоћели се и ови веома скупо плаћени и удешени „искази сведока“ прочитати на расправи пред преким судом.

Познати денунцијант Михаило Ковачевић, начелник округа крајнског, свако дневно хапси и кажњава радикале Његови подручни му органи, дигли су хајку на радикале, као на какву дивљу зверад. Апсане — подруми, начелства крајинског пуни су радикала. Поапшени су људи без икакве кривице, па нити им кажу због чега их држе у апсу. Просто раскраљевим лакајима, као што је начелник Ковачевић, криви су радикали и што су живи. Али, али, свака сила за времена а невоља редом иде.

Очевидац.

*

Преки суд. Преки суд судио је 29. јула Николи Јевтановићу, бившем служитељу министарства привреде, из Миланче, који се оптужује, што је својим писменим саставом нанео увреду Њ. В. краљу и краљу Милану.

Оптужени Никола не признаје, да је тај састав његов већ вели, да га је нашао код „Лондона“.

Из прочитанога вештачења види се да је то писмо он сам писао.

Суд је нашао, да је утврђено, да је оптужени писао писмо, па је пресудио да се оптужени казни са пет година затвора, да плати суду таксу и притворски трошак.

Политичке вести.

Завера у француској. Из француске стижу ненадне вести. Председник „патриотске лиге“, Деруледа затворен је. Осим њега затворено је још до 15 особа, већином војалиста, чланова патриотске и антисемитске лиге. О овим обедама против Деруледа и осталих слушамо већ кроз четир године овамо. Деруледа је пре кратког времена био затворен, но од суда проглашен невиним. Када су сад опет жандари ухапсили Деруледа, рекао им је: „Ја вас сажаљевам, јер ви апсите браниоца војске и народа. Када је жандармерија хтела да уапси председника антисемитске лиге, Шерина, овај се штићен од десетак својих другова, револвером у руци одупрео и јавио је, да ће се борити до смрти. Полиција је одступила и врата забравила. Нема сумње да је Делуред а и сви остали жртва оних гадних подвала и оног грдног новца (35 милијуна) што је просуто у одбрану Драјфуса, за кога се једино подвалама, интригама и новцом боре. Деруледа и остали што су затворени, то су били најопаснији противници Драјфуса и његових пријатеља. Искази генерала Мерсијера у Драјфусовој парници ужасни су, и они најбоље расветљују са каквим са оружјем ради, да се Драјфус ослободи, но они доказују уједно и то, да су Деруледа и остали, жртва тог оружја. Но искази генерала Мерсијера поразили су јавност, они ће скорим разбити све лажне земље и доказати невиност Деруледову и осталих с њиме позатвараних.

Енглеска се спрема за рат. Из Бомбоја јављају, како су 12.000 енглеских модијских војника потпуно опремљени за пут у јужну Африку. У индијским водама стоје спремни многи бродови, за укрцавање војника. У скучају рата укрцаће војнике у Бомбају, Каралибу и Калкути и то у једно исто време.

О проневери патријарха Бранковића.

Шта је с истрагом? Пододбор саборског одбора, који треба да изведе истрагу против патријарха Бранковића, не ради ништа. Та се истрага исто тако отеже, као истрага преког суда у Београду. Само што преки суд одуговлачи истрагу што нема доказа, те их сад тражи, а истрага против патријарха Бранковића отеже се, што има сувише доказа, па би хтели да те докаже прво забашуре. Но то неће бити никако могуће. Синод је решио, да се истрага спроведе што пре, а ради се као да је решено, да се истрага спроведе што доцније.

Овако не може остати. Епархија темишварска мора у своме делокругу извидети ствар, да нас једаред прође ова тразвица, а забашурити се ствар већ никако не може. На против може да буде то, да наше независно новинарство захвати још мало дубље у патријархове пригоде, те ће наступити онакав обрт, који ће Георгију и саборском одбору најмање годити.

*

Атентат београдски и патријархове проневере. Патријарху Георгију је дошао необично згодно београдски атентат. Пригода раскраља Милана бацила је тренутно у засенак патријархове пригоде. Но он се не задовоља тиме. Његови листови не престају сипати жуч. на овостране радикале, указују на њих претом и хоће да их увуку у какво зло, или бар сумњу, па да патријарх Бранковић одахне душом. Но у томе се варају. Ми све знамо шта се ковало и шта се кује. Ми знамо, да у времену, где се доказане кривице једних прикривају, у таквом времену се невиним људима лако стварају кривице. Али нам је испало за руком да похватамо све конце. Знамо све, шта је чињено и на чему се ради, па ће врло брзо пасти камен на главу оних, који су га бацили на друге. — И избиће на јавност жив доказ кривице патријарха Георгија. Он у свему ради као раскраљ. И раскраљ је створио другима кривицу, да његови путеви остану неосветљени, а сад би то хтео и отац Георгије. — Но све бадава! Ускоро ће се све његове наде растопити као сапунски мехурови.

Српски језик и новосадско варошко представништво.

Нови Сад, 2. августа.

Као што је познато новосадски градоначалник г. Стеван Пеција Поповић поздравио је г. епископа бачког при улазу у Нови Сад на

српском језику. Ово су употребили људи, којима је стало за тим, да у Новом Саду изазивају народносне трзавице, те тражише сазив ванредне седнице, да изјаве г. градоначелнику неповерење.

Католички абат г. Франц Копер, који је са друговима и тражио сазив ванредне седнице устао је, те доказивао, да је у Угарској државни језик мађарски, те кад је г. градоначелник поздравио у име вароши српског епископа српским језиком, он се тиме огрешио о мађарски државни језик. Пита г. градоначелника, како је смео то учинити?

Градоначелник г. Поповић, одговара како му је познато да је у Угарској званични језик мађарски, али је он г. епископа поздравио за то српским језиком, што овај не зна мађарски, и тиме одбија одлучно од себе, да је он мађарски језик запостављао.

Г. Копер задовољава се с овим одговором, али тражи, да варошко представништво изрече, како се у будуће таква погрешка несме више учинити.

Г. Божидар Поповић, парох, изненађен је, што се због ове ствари сазивала ванредна скупштина. Каже: »Србин градоначалник поздравља Србина епископа српским језиком, и то треба, да је толико узбунило духове, да за 24 сазивају ванредну седницу представништва, као да прети велика опасност вароши. Нарочито жали, што се нашао баш хришћански свештеник, коме би била дужност да гаји и негује љубав и споразум међу грађанима, а он задире у ствари, о којима може знати, да морају изазвати неспоразум и трзавице. Но кад већ неће да се ради на слози и споразуму, а оно треба бар, да се поштује закон. Чита оригиналан мађарски текст народносног закона од 1868. §. 6. који наређује, да муниципални чиновници у опсегу своје муниципије, дужни су према друштвима, задругама, корпорацијама, као и према појединим личностима служити се, колико год је могуће језиком истих. Према томе г. градоначелник, као заступник муниципије, кад је дочекивао српског епископа, не само да је имао права да га дочека на српском језику, него је био дужан да то учини. На крају свог говора износи предлог, по коме варошко представништво изјављује да је г. градоначелник у поменутој прилици а на основу §. 6. народносног закона поступао са свим правилно и да је био дужан да изговори поздрав на српском језику.

Др. Илија Вучетић, тврди, да није имало смисла, ради једне интерпелације сазивати ванредну скупштину. Говори, да већ проста учтивост захтева, да онога кога поздравимо, поздравимо на његовом матерњем језику. Кад је кроз Суботицу пролазио талијански престолонаследник, био је поздрављен талијанским језиком, Позива се такођер на народносни закон и доказује, да је варошки градоначалник био дужан да поздрави српског епископа српски. У осталом сви су српски епископи били поздрављени српским језиком, изузимајући епископа Германа Опачића, а то је било за то, што је њега поздравио, као заступник градоначалника г. сенатор Месарош, који незна српски. Износи предлог сличан предлогу г. Поповића, да је г. градоначалник био дужан да поздрави г. епископа српским језиком.

Др. Милан Ћирић позива се на сам увод народноснога закона, наводећи, да тај закон само у три изрична случаја тражи употребу мађарског језика, ал се ни један од тих случајева не односи на ову прилику. Говори о духу народносног закона, који такођер оправдава у овој прилици употребу српског језика. Хвали стара времена, када је било много боље у свему, а када се у овим питањима нису изазивале трзавице.

Г. Белохорски протестантски свештеник тврди, да је српски епископ уједно и епископ ове вароши. И он не пита дал је поступак градоначалника по закону био коректан или некоректан, само држи да је то неопортуно. (Пошто су Срби у овај мах у већини, то велики жупан суспендира седницу на 5 минута, под изговором да се покуша споразум. Но у ствари је било то, да варошки послужитељи зађу по вароши, и дозову што више Несрба представника. Јер их у онај мах није више било од 7—8.)

Пошто се седница отворила др. Аладар Бала доказује, да у §. 6 народносног закона онај израз »колико је год могуће« значи, да се на другом језику сме опћити само онда, кад не може мађарски. (Смеј!) Пребацује Србима, којима је он пријатељ, што не помажу државну идеју. (Вику: Нетреба нам Ваше пријатељство!) Назива српски језик, страним језиком. Каже: Међу новосадским становницима само је осам хиљада Срба а велика је већина Несрба.

Др. Милан Ћирић и др. Вучетић побијали су га са правног гледишта, а Сава Стојковић одговорио му је, да се види по празним клупама, како Несрби неодобравају ствар, коју је покренуо свештеник г. Копер. Он, Стојковић, разговарао је са више представника Несрба, који су изјавили своје негодовање, што се овака ствар покреће, па за то нису ни дошли.

Кад је дошло до гласања показало се у истини да је било само 13 представника Несрба (заједно са оном петорицом, који су после дошли) али је предлог свештеника Копера ипак победио са 27 против 22 гласа, јер су сви чиновници, па и Срби, а међу њима и др. Јојкић гласали уз Копера. Истичемо да и Срба представника добра трећина није дошла.

Примећујемо, да вел. жупан није дозволио завршне говоре, јер је тврдио, да предлог г. Божидара Поповића и др. Илије Вучетића не сматра као предлоге, јер је истакао на дневни ред запостављање мађарског језика, а предлагачи су говорили о српском језику. (Гле сад! Ако је српски језик био коректно употребљен, онда се по себи разуме да тиме мађарски језик није био запостављен.) Др. Вучетић изјавио је противу овога поступка жалбу. Ми ћемо се још једном вратити на ову ствар. Она није свршена. Овде се мора тражити лека. Већина заступства новосадског донела је закључак који се коси са јасним словом закона, а то бити не сме. Том ћемо приликом видети, како министар-председник Сел поштује закон и колико је праведан.

Када су се разилазили представници са скупштине, искупљена српска публика, довикивала је др. Јојкићу иронично: живио! Сад нећете изгубити лебац! Он је одговорио: магарци! А они му одвратише: Да, слатки брате, да!

Није ни толико смешно, колико је жалосно.

Колко је добио?

Ону четврту куглу из Кнежевићевог револвера, још нису нашли. Али постоји сумња, да је одлетела чак до министарства финансија, тамо је случајно погодила једну кесу, која беше пуна дуката, и злато се просу. И ко год не тражи много ту четврту куглу, и у опште не истражује много, може веома лако да нађе нешто од оне просуте — прегрши злата.

Но то се можда само тако прича, али је ово што ћемо сад да изнесемо зацело истина:

У Земуну је, новинар је и — живи од демантовања. Пише веома фино и углађено о раскраљу, па ваљда зато и живи фино, господски.

Сваки дан оде по једаред у Београд Бадемлићу, а онај му каже, шта све није истина. И онда напише: »Није истина да има у београдској полицији подземних ћелија, није истина и т. д и т. д.

Ах та четврта кугла из револвера Кнежевићева!

Јуче је и опет био тај господин код Бадемлића. На столу његову нађе неке немачке новине, које су га у дементовању далеко претекле. Тако н. пр. писаху, да министар унутарњих послова и министар трговине, захвалише на служби, не због другог већ само за то, што су — болесни. И одмах за тим отштампани су рецепти оних лекова, које господа доносе из апотеке ради лечења.

Наш земунски новинар прочита, зину, па се онда пљесну рукама и довикну: А о а, весло му његово колико је тек овај морао добити!«

Вести из места и са стране.

Освећење новосазидане цркве у Гложанима. Пишу нам из Гложана: Част ми је јавити вам, да ће освећење новооправљене цркве наше бити 8. (20.) о. м. На ову свечаност нашу доћи ће и високопреосвећени епископ бачки Митрофан Шевић.

Нешто о Црној Гори. Берлинске новине са најласкавијим речима пишу о веридби кнеза Данила са принцесом Јутом. Утисак, што га добише нарочито на ту прославу изаслани дописници, веома је повољан по нас. Нарочито се у Немачкој особито лепо говори о црногорском двору, а тако исто и о Црногорцима. Јер се отворено признаје, да је бар красна варошица „црногорска Ница". А Тополица има чаробан дворац! Црногорска пошћа се особито хвали а кнез Никола, вели, да са својом појавом сваког мора задивити. Он љубезно прима своју снају, која је обучена у црногорско одело. А од српског „Живио" и „Живила" изгубили су се звуци мекленбурске химне.

Србин пешке око света. Из Битоља пишу „Цариградском Гласнику" под 16. о. м. Данас је приспео овде српски туриста г. Михаило О. Миловановић, који се решио, да без опљаде и награде пропутује пешице целу Европу. Он је до сад пропутовао: Срем, Банат, Славонију, Хрватску, Далмацију и Црну Гору, па је отуда преко Скадра, Призрена, Тетова, Скопља, Велеса и Прилепа дошао у Битољ а одавде ће преко Ларисе у Тесалију и Грчку, за тим у Цариград.

Лаковерство. Из Делиблата пишу „Српству": „Не могу да пропустим, а да не проговорим још неколико речи, а уједно још једном озбиљно не опоменем позване, на жалосну појаву а можда судбоносну по јадне граничаре, која још једнако траје у Делиблату. Исто село постало је пека жалосна Мека, јер наш лаковерни свет још једнако долази све то у већој количини да се поклони невидљивом свецу у романској цркви. Силан новац који пада на црквеном тасу, заслепио је ондашње Румуне, те озбиљно претише солгабирову, који им хтеде цркву затворити и лаковерни свет растерати. Говори се, да је једнога дана пало црквеном тасу 15 фор., а пароху 50 ф. од лаковерног народа, читајући му молитве и призивајући невидљивог свеца. Истој романској општини, која је врло јадног материјалног стања, ова је појава дошла као наручена, (дај Боже, да није!) да би своје јадно материјално стање побољшала, а и дотичном пароху је овом приликом пала сикира у мед". Жалосно је од дотичног пароха, да он, који се броји као интелигентан светски образован човек, за тупи зек тричавог новца, место да оврећа лаковерни свет од заблуде, још чита молитве и прави које-какве церемоније бацајући тим поступком на себе врло рђаву сенку, Па онда и са здравственог гледишта треба се бојати, особито у овом добу „кад пуца и дрво и камен од сунчане жеге", да не искрене каква болест, због многих болесника што се окупише у село, које би имало хрђавих последица. Једна болесница, Романкиња, лежећи на хладном црквеном поду, док јој је парох читао молитву, као да је себи ускорила смрт, јер док је однесоше вући дала је Богу душу. — Па и Србима прети велика опасност, познавајући вигове Румуна, да нам се и опет не умали стадо верних! Грозећи се, човек се мора упитати; чему ли води ово? Да ли има томе лека?

Упражњене стипендије. У Текелијином заводу у Будим Пешти упражњена су четир питомачка места. Молбенице ваља слати до 18. (30.) августа надзорништву (Zöldfa utcza 25). Не можемо прећи ћутке преко ове најновије самовоље Чика-Стевине. Од давних давнина постојао је обичај, да се ови стечаји штампају у којем од наших српских листова као што су „Застава", „Србобран", „Браник", но сад самовољом једног покварепог Чика-Стеве изилазе ти огласи само у „Српском Сиону", који скоро нико не чита. Но чика-Стева тера политику туђим парама, јер му је у посу „Застава", која га сваки час напада због његових неваљалства и због чега се он нарочито љути, говорећи, како он није баш најгори на свету. Какав је чика-Стева, о томе је он дао небројено доказа, а имаће прилике он, да одговара за оне нападаје, које је по његовој информацији донео владин лист „Немзет" против директора великокикиндске штедионице Паје пл. Еремића. Али чика Стева за паре у стању је свашта да учини, те је вероватно, да ће обигравати све пештанске поротнике и мољакати око њих, да га ослободе. После тога исплатиће Његово Дефрауданство чика Стевин хонорар и чика Стева имаће један подвиг више и једну меницу — мање. И такав човек стоји на челу једног завода, коме је тежња, да васпитава омладину. Заиста срамота! — Осим тога упражњене су две или три стипендије у заклади пок. Гавре Адамовића са 300 и 400 фор. за слушаоце средњих и свеучилишних школа. Рок је молбеницама до 3. (15.) септембра а имају се управити на саборски одбор у Карловци. Исто тако у заклади Мојсија Моловића и супруге му Христине једно са 200 ф. за слушаоце више гимназије а друго са 300 ф. за слушаоца богословије. Рок до 3. (15.) септембра. — Очекује се од свију молитеља, да искажу, да су род или да су им очеви издали повереницу патријарху Бранковићу! — Најзад упражњено је место једног прив. поља код срп. прав. општине на Реци (Фиуми). Компетент треба да је гимназиста, који има угодан глас и зна мало и велико пјеније: вешт нотном појању има првенство. Плата месечна 15 ф. а и више. — Гимназиста има прилике, да тамо сврши гимназију. Рок до 8. (20.) августа.

Част и коцка. Редак је онај човек, који није подлегао коцки а да није изгубио и своје имање па и своју част. И недавно се опет такав случај десио у Енглеској. Др. Јаж Колквун беше један од највиђенијих људи у целој Енглеској и Шотланду. Вршио је највећа звања и заступања, а од универзитета у Глазгову био је одликован титулом почасног доктора. Као адвокат био је и благајник удовица и сирочади. Гадна страст за коцком навела га је, да се машио туђег и убио себе и своју част. Једном је случајно био у Монте Карлу и ту изгубио грдну своту новаца. И да би је повратио, кришом је одилазио неколико пута у Монте Карло, но сваки пут је изгубио велике своте. Кад је видео да је скоро сав поверени му новац упропастио, дао је сам себе у лудницу стрпати. Но полиција је дошла и ту по њега, те га одвела у затвор. И сада ће га скупо стати његова страст за коцком и лакомисленост, а што је најжалосније, многу сироту довео је у највећу беду и невољу.

Црвена блуза и смрт. У Пешти се недавно десио овај несретан случај. Мици Шварц беше лепа и здрава девојка, у 22. години. Имала је врло лепу свилену блузу, и ову је обукла кад је пошла да до гроба испрати њену знанницу. Путем се морала јакоознојити, а под мишком имала је једну бубуљицу, која се отворила и усисала у себе отровну боју из блузе. Кад је дошла кући тужила се па болове с леве стране. Дозваше лекара, али она нехтеде из стида да рекне да има неку бубуљицу, а нехтеде дати ни лекару да је прегледа. Но већ идући дана почела је отицати и сада се тек повери и лечнику. Лечник отвори рану, али на жалост свака помоћ беше већ касна, јер је отров из блузе, дубоко био већ пробио у тело. Грдни болови, грозница и делијирум овладаше младом девојком, док не издану. Наше женскиње треба велику пажњу да обрати на своје обојено одело, јер није првина ово, да по нека плати због тога животом својим.

Лоповска дружина. У Бузјашу, у Банату, ухватила је жандармерија лоповску дружину, којој је поглавица била жена по имену Марија Ферковa. У многим опасним крађама ова је жена показала толику срчаност и хладнокрвност, да је од ње сва околина стрепила. Увек је имала оружје уза се и жандари су је могли ду ухвате само на превари.

Телескоп за изложбу 1900. — О том ремекделу данашње науке француски лист „Temps" пише следеће: „Срећни смо што можемо поуздано јавити, да је довршено смештање тог чудног инструмента. Још 8. јуна г. Морис Леви известио је Академију о потпуном успеху глађења стакла, које ће имати у пречнику два метра. Ово је битни орган оптичког система, помоћу којег ће астрономска посматрања вршити сама публика у амфитеатру „Оптичког Удружења". За тим је директор Опсерваторије саопштио својим колегама, да је г. Готје израдом тога сочива уклонио једину могућу препону, која је имала стати на пут грађењу најновијег, најоригиналнијег, најактуелније измишљеног, плана од како постоје телескопи. Апсолутна равнина оне огромне површине, коју је г. Леви научно констатовао, верификована је од стране свих научењака, који су, после његовог рапорта од 5. јуна, походили радионицу г. Готјеа на булевару Араго. Сваки је од њих опитом увидео колико је велика тачност у глађењу стакла. И заиста, довољно је само да се рука приближи том огромном парчету стакла, што је тешко 3000 килограма па да топлота, која се произведе, заљуља површину у околини, и замути, услед деформације, бистрину слика. Ова надприродна тачност могла се постићи само тим, што је г. Готје згладио стакло апсолутно механичким путем, не употребивши нимало човечију руку. Благодарећи неком снажном и деликатном механизму ово сочиво, које са целим својим намештајем не тежи мање од 5000 кила, моћи ће се управљати на ма коју звезду, онако брзо и лако као прост доглед. Овај гигантски телескоп концентрише огромну количину зракова, коју управља на земљу. У једну цев од челика која има с преда највеће објективно сочиво на свету, али коју њена дужина од 60 метара, њен пречник од 1 м. 25 см. и њена тежина од 105.000 кила, чине апсолутно непомичном. Срећним случајем, 29. идућег маја биће у Паризу од 3 сата по поване помрачење сунца које ће допустити да се изврше дивна посматрања и то под дивним условима. Још у почетку Изложбе чиниће се посматрања у знак сећања. Ово ће дати прилике гомили гледалаца из свих земаља да присуствују сјајном триумфу француске астрономије!.."

Први сватови на точку. У недељу уживале су бечлије у томе, да посматрају сватове на точку. У позиву у сватове, нагласили су младенци, да све кићене свате позивају да дођу само на точку, и трчачи и трчачице нека се тако удесе, јер ће се у цркву ићи на точку. Бечки листови хвале ове сватове на точку, јер не само што је то много јефтиније већ је и оригиналније. Изазива се дивљење и изненађење, а не кошта ништа. Сигурно је већ и тандем био спремљен, на коме су сретни младенци продужили свој сватовски пут кроз свет. Е па треба ли што више.

☛ Због нагомиланог материјала излази данашњи број на целом табаку, а идући број на пола табака.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ".

Стигли 2. августа.

Рен. Кад је адвокат Лабори, бранилац Драјфусов, ишао на расправу, пукли су за њиме и ранили га прилично тешко у леђа. Ишао је из свога стана у гимназију. На крају кеја Шитобријанова, вребао га је иза зида човек у ритама одевен, за тим му је приступио с револвером и пукао у њега. Лабори се заљула, а за тим падне. На брзо се искупи ту много новинара, жандара. Лабори беше са свим пао себе кад су га метнули у кола. Нападач је умакао. То је осредњи човек, одело му је издрто. Лаборна су згодиле две кугле, једна у леђа, друга у лице.

Рен. Приликом напада пратили су Лаборна Гас и Пикар. Они су почели гонити нападача са жандарима и полицијама, те су га опколили и по свој прилици ухватили.

Рен. Кад су увели у дворницу Драјфуса, председник је изјавио, да ће испразнити дворницу, ако буде немира. Деманже тражи, да се расправа одложи, док се не известе о Лабориу. После саветовања о томе, да ли да се седница одложи, продужена је расправа посред велике узрујаности. Деманже јавља, да Лаборијева рана није здраво опасна, али да не може учествовати у расправи. Мерсије остаје при своме, да бордеро није писао Естерхази.

Исказ

о приловима за издање српско-православне цркве и школе у Сантову.

(Наставак).

Скупљено у В. Бечкереку, приликом једне забаве приложили: г. г. Емилија Мулчић, рођ. Векецка у В. Бечкереку 100 ф.

Општина Ополачко-Урбанска, 20 ф. Олга, Милан и Јулиус Матејић, 6 ф. по 5 ф.: Иван Мучало, Јован Крстић, Катица Михајловићка, Арса Поповић, др. Ђорђе Пејић; по 3 ф.: Др. Светозар Петровић, Браћа Терзин, Младен Рашковић, Султана Дујаковић и др. Милош Ђорђевић; по 2 ф.: Марко Стакић, Јоца Глигоровић, Светозар Грчић и Милан Радић; по 1 ф. 50 н.: Тоша Тошић, Адолф Ујвари и Паја Ристић; по 1 фор. 10 н.: Паја Настић и другови; по 1 фор.: Др. Алдела Васић, Марија Купусаревић, Нацика Јанковић, Данило Панић, Никола Рађић, Васа Секулић, Ђока Стојковић, Др. Св. Алурић, рег. лечник, Милан Мирков, Милан Михајловић, Чеда Савић, Милорад Димитријевић и Јоца Дујаков; по 50 нов.: Паја Маринковић, Јанковић поткапетан, Милан Стајић, Љубомир Марков, Лаза Марковић, Александар Нешић, Воја Јанковић, Драгомир Девић, Ђока Стајић, Жива Мартинов, Шандор Ковач, Константин Поповић-Пеци, Светозар Крпучин, Виђа Гложански, Шандор Стајић и Ника Чурчин; по 30 нов.: Гинтлер; по 20 нов.: Јосиф Станисављевић и Н. Н. Свега 201 фор. 30 нов. одбивено за поштарину 40 новч. остаје 200 фор. 90 нов.

Српска правосл. црк. општина у Кању 100 ф.

Скупљено у Ашању: по 5 фор.: Српско прав. црк. општина; по 1 фор.: Јован Маринковић парох; по 50 нов.: Вељко Миливојевић; по 20 нов.: Светозар Маринковић, Паун Ристивојевић, Марко Милутиновић; по 20 новч.: Станко Добрић, Аврам Банковић, Жика Јовановић, Марко Поповић, Груја Старчевић, Радован Југовић, Љуба Даниловић и Стеван Гавриловић. Свега 8 фор.

Добротворна задруга Српкиња у В. Кикинди 10 ф.

Скупљено у Иланчи (у Банату): по 25 фор.: Српско-православна црквена општина, по 3 фор.: Јован Црњански, председник и госпођица Нина Николић велепоседница; по 2 фор.: Ђорђе Стајић протонамесник, Сава Цвејић парох, Никола Косанић трговац; по 1 фор.: Душан Ланбрин учитељ, Коста Ајваз учитељ, Антоније Јосимов кнез, Миливој Мијатов гимназиста, Арђадије Живојнов ратар, Милош Бакаров гимназиста, Велимир Томин трг., Стеван Ј. Ока велепоседник; по 50 нов.: Петар Гајчанин, Јосим Ј. Ока велепоседник, Илија Огњанов колар, Лазар Маков ратар, Лазар Јанков ратар, Стеван Понаков ратар, Тима Поповић колар, Јоца Ковачевић колар, Стеван Јосимов благајник, Велимир Мијин ратар, Лазар Поваков тутор, Илија Живков ратар, Жива Бокоров ратар, Влада Бокоров ратар, Ђура Маришеско трговац, Милан Поповић трговац, Миша Крачун ратар, Христива Ракићка, Милева Касапиновић, Љубомир Ракић ратар, Сава Прванов, Перса Станкова, Никола Ракић, Васа Грујић, Арон Пиварски тутор, Јоца Милосављев кројач; по 40 новч.; Ника Игњатов; по 30 новч.; Јаша Хиршвалд, Емил Фрелих, Ананије Нићифоров Тима Бугарин, Михајло Путник; по 25 новч.: Ананије Прванов подкпез, Мита и Аца Грујић; Љуба Адамовић гостионичар, Тадеја Новаковић, Ђока Палин, Марко Живков, Милан Путник ковач, Стеван Павлов, Мита Јованов Прока Думитров, Лазар Петровић трговац, Јулиан Штимлер, Јелисавета Мајстер, Жива Игњатов, Аца Јованов, Жива Марков, Ћира Пандуров, Стеван Грујин, Лазар Игњатов, Франц Цилих, Васа Јосимов, Вукашин Чекменов, Светозар Субин, Мија Јосимов, Гига Јосимов, Ника Николић, Веса Голубов, Ника Путник, Љубомир Дулијан, Марија Томин, Драгомир Маленов, Велизар Ракић, Љуба Чобанин, Светозар Чобанин, Јоца Микићевић, Јован Петровић, Коста Грујић, Ника Аркадија Стојшин, Стеванка Стојанова, Јоца Богојев, Тоша Петров, Коста Поповић, Исидор Станисављев, Јоца Радишић и син, Гига Милосављев; по 15 новч.: Мита Краисда, Адам Чобанин, Душан Станисављев, Стеван Мијучин, Јоца Милосављев, Марко Игњатов, Тодор Стојанов, Коста Ђовин; по 12 новч.: Жива Стојчев; по 10 новч.: Мита Петров, Јован Јаковљев, Стеван Илијин, Анта Станков, Наталија Давидова, Светозар Максимов, Љуба Томина, Тана Ракић, Игњат Грубанов, Зака Грубанов, Прока Влајков. Милан Лоу, Макса Чобанин, уд. Драга Бугарин, Милан Богојев, Љуба Јанков, Ђока Прванов-Кључарев, Светозар Миравица, Жива Петров, Ананије Константинов, Лепка Дамјанов, Макса Раписав, Младен Стојшин, Мита Илијин, Стеван Јосимов, Никола Јосимов, Корнел Путник, Коста Момиров, Лазар Путник, Јоца Станишић, Папила Петров, Добра Стојанов, Љуба Поваков, Ђока Бугарин, Светозар Живков, Васа Смиљчин, Иса Стојанов, Тима Јованов, Сима Брзак и Лаза Јованов; по 5 новч.: Светозар Ракић, Мања Грујић, Пера Константинов и Светозар Стојшин. Свега 75 фор. 67 новч. одбивено за поштарину 40 новч. остаје 75 фор. 27 новч.

Скупљено у Панчеву: по 60 фор.: Српска прав. црквена општина; по 50 фор.: Прва заједница за вађевину; по 40 фор.: г. Чурћин и Стојановић, трговци; по 25 фор.: гг. С. Милутиновић и синови, Књижара Браће Јовановића, Алекса пл. Јагодић и Прва српска занатлијска задруга за штедњу; по 15 фор.: Добротворна задруга Српкиња панчевкиња; по 10 фор.: гг. П. Николића последници, Б. Д. Николић, Миша М. Живановић, Мита Николајевић, Ђорђе Мапо, Васа Радосављевић и Српско певачко друштво; по 5 фор.: гг. Др. Светислав Касапиновић, Јован А. Јовановић, Др. Љ. Гаћански, Манојло Ивачковић, Стеван Обрадовић, Сава Леовић, Д. П. Ранисављевић, Јован Леовић, Атанасије Кранчевић, прота С. Стојшић, Тодор Н. Живковић, Лука Радивојевић, Др. Ђ. Лазаревић, Певачко друштво „Венац" К. Васиљевић, Бранко Крчединац, Др. Љуба Ненадовић, Др. П. Тодоровић; по 3 фор.: г. Др. Коста Алексић; по 2 фор.: гг. Светозар Тодоровић, Др. Милан Гаћански, Поповић Надор и друг, Васа Срдановић, Др. Стева Јовановић, Васа Николић, Антоновић и Јаношевић, Др. П. Марјановић, М. Топаловић, Арон Димић, Журжуљ и Вујић, Алекса Суботић, Др. Влада Алексић, Вељко Константиновић учитељ; по 1 фор.: гг. Макса Барјактаровић, Мил. Алексић, Тодор Арсенијевић, Јован Поповић трг., Мита Стефановић, Светозар Јовановић лицидер, Коста Апостоловић, Љубомир Радивојевић, Стева Капамација, Васа Капамација, Гена Ановић, Ђура К. Јовановић, Арсеније Бошковић, Петар Папајот, Сава Петковић упр. учитељ, Милица С. Петковића, Ђура Стојковић, Петар Кранчевић, Пера Ранисављевић, Аца Митрадовић, Паја Алексић, Сава Суботић, Миша Димитријевић, Макса Бошковић, Дим. Јагеровић, Стева К. Бошковић, Св. П. Јовановић, Алекса И. Маринковић, Лука Поповић, М. Ђ. Милутиновић, Стеван Вуков, Гига Барић, Лаза Николић, Св. И. Николић, Ђура Ж. Јовановић, Алекса Милошевић парох, Душан Радуловић парох, Обрад Давидовић капелан и Жика Николић; по 50 новч.: гг. Мита Палић, Паја Михајловић, Јован Илијић, Душан Томић, Мита Костић, Милан Мандровић, Исидора Секулићева и Васа Антић. Свега 501 фор.

Управа манастира Бођани 10 ф. г. Викентије Јаковић, јеромонах 2 ф. 50 н. г. Васа Милутиновић, бирташ 50 н. г. Маријета Манојловић, велепоседница у Суботици 20 ф.

По 10 фор. Стева Манојловић, велепоседник, др. Владислав Манојловић, др. Јоца Манојловић, 30 ф.

Срп. прав. црк. општина у Десци 5 ф.

Накнадно скупљено у Митровици: Госп. Ана уд. Јанковић 2 ф. Стојан Негован, 1 ф. Лазар Мијић, 1 ф. свега 4 ф.

Уредништво „Браника" послао скупљен новац приликом једни сватова а из једног таса у Помазу 6 ф. 75 н.

Г. Марко витез Кнежевић од Соколца и супруга из Суботице 5 ф.

Г. Светозар пл. Кушевић члан горње куће у Блатском 20 ф.

Срп. прав. општина у Адашевци 10 ф.

Скупљено у Лукаревцу: Срп. црк. општина 50 н. Константин Чолак јереј, 25 н. Милева Чолак попадија 15 н. Алекса Чолак 10 н. свега 1 ф.

Скупљено у Бршљапици 2 ф. 70 н.

Преко уредништва „Заставе" из Н. Сада по 10 ф. уредништво „Заставе" и г. Петар Попадић, Гаврa Нецко из Н. Сада, по 10 ф. и 03 н. Н. Н. из Цариграда, по 23 ф. 90 н. Стева Врнчић, Суботичанин из Плејешће по 100 ф. г. Ђока Симуновић из Шида, по 5 ф. г. Алекса пл. Будисављевић из Осека, по 31 ф 60 н. чланови Земљорадничке задруге у Каменици, свега 200 ф. 53 н.

(Наставиће се.)

ОГЛАСИ.

МОЈУ

ДРВАРСКУ РАДЊУ

која постоји 40 година на најбољем месту и добар обрт прави, продајем из слободне руке уз повољне услове.

Дрвару са зградама и једном кућом за становање издајем под закуп на више година.

807 5—5 **Мита Матејић,** у Вршцу.

МАНУФАКТУРНА РАДЊА

КОСТЕ МАТИЋА

У ИРИГУ

потребује старијег и млађег помоћника, који могу одма ступити. 320 1—3

МАЛИ ОГЛАСИ.

КОСТ И КВАРТИР

у једној од угледнијих кућа у Новоме Саду могу добити по умереној цени 2—3 гимназисте од почетка идуће школске године. По жељи родитеља, могу деца имати и нарочити надзор у погледу учења и преслишавања, разуме се, уз посебну наплату. Упитати се у администрацији „Заставе." 321 1—3

ВЕЛИКО И ВРЛО ДОБРО ИМАЊЕ

НА ПРОДАЈУ У СРБИЈИ

ДО СЕЛА ВАКУФА И ВАРОШИ АЛЕКСИНЦА.

ДВЕ ВОДЕНИЦЕ на речици Моравици од тврде грађе, једна проста са 6 каменова и једна вештачка двоспратна (турбин) за бело брашно.

Поред млинова има преко **20 хектара врло добре груписане земље** (под воћњацима, њивама, баштама, виноградом, ливадама и врбаком), кроз коју тече речица Моравица. Имање је веома подесно за све гране пољопривреде, за гојење свиња ради извоза и за многа индустријска подузећа. Удаљено је око 3 километра од Алексиначке жељезничке станице, а од Алексинца ни пун километар.

Цена имању је врло умерена **Ситуациони план овог имања може се видити у администрацији „Заставе".** Ближа обавештења код г. **ЈОВАНА АНТОНИЈЕВИЋА** пензионара у **Београду** Босанска улица бр. 7.

Имање ово издаје се од 1. новембра о. г. под закуп, ако се дотле не прода.

319 1—4

СВАКОЈ ГАЗДАРИЦИ

КОЈА ХОЋЕ ДА СКУВА ДОБРУ КАФУ!

Пазите добро, има у саобраћају **кутија** и **пакета,** које **нису** ПРАВА „**ФРАНКК**ова" КАФА већ

☛ ПОДРАЖАВАЊА! —

Хоћетели укусну и добру кафу, то иштите **прави** „**ФРАНКК**ов" придодатак за кафу, који је **само прави** с'овим регистр. знацима:

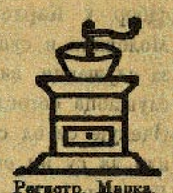
Регистр. Марка.

Регистр. Марка.

Регистр. Марка.

и овим регистр. подписом:

Heinrich Franck Söhne
Linz. Ludwigsburg.

☛ Зато: **ОПРЕЗНОСТ ПРИ КУПОВАЊУ!**

Погрешно је мислити, да се „добра кафа" може „само са зрнима" зготовити, никако — јер добар придодатак **диже** снагу кафи, поправља њену боју и њен укус.

То је чињеница; изволите се сами уверити и покушајте

ПРАВИ „**ФРАНКК**ов" придодатак за кафу.

За „црну" кафу: 4 кашике зрнене кафе — 1 кашику „ФРАНККовог" додатка за кафу
„ „белу" „ : 3 „ „ „ — 1 „ „ФРАНККовог" „ „ „

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

ПАЈЕ РОМАНОВИЋА

У НОВОМ САДУ

потребује једног шегрта из боље куће који говори српски, немачки и мађарски. Ступање одма. 316 1—3

ТРГОВАЧКИ ПОМОЋНИК

са врло добрим сведочбама, вешт потпуно **манифактурној и конфекционалној струци** желио би наступити у коју већу српску радњу. Говори српски и немачки. Наступити може 1. септембра. Понуде ваља слати на адм. овог листа уз прикључење пошт. марке од 10 нов. 316 2—3

ПОМОДНО-ГАЛАНТЕРИЈСКА ТРГОВИНА

МИЛУТИНА П. БИКАРА

У СОМБОРУ

потребује једног млађег помоћника, који српски и мађарски говори. Ступити може одма. 315 3—3

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду